

Jak słuchać świadka?

Jak usłyszeć czyjąś perspektywę, nie odbierając rozmówcy kontroli nad jego historią?

Imię i nazwisko: _____ | Data / klasa: _____

1. Zanim zaczniesz

Zaznacz jedną myśl, którą chcesz sprawdzić podczas lekcji:

- ☐ rozumieć relację pamięciową jako perspektywę
- ☐ tworzyć pytania otwarte
- ☐ stosować świadomą zgodę, prawo do odmowy i bezpieczne użycie nagrania

2. Uporządkuj materiał

- ☐ PRZED — cel, zakres i zgoda
- ☐ W TRAKCIE — uważne słuchanie
- ☐ PO — weryfikacja i opis
- ☐ PUBLIKACJA — osobna, uzgodniona decyzja

Co łączy te elementy?

3. Czytaj uważnie

Autorski przykład dydaktyczny. Nie jest wypowiedzią prawdziwego świadka ani zapisem przeprowadzonego wywiadu.

Pytanie „Czy górnicy wtedy bali się władzy?” sugeruje emocję i zbiorową odpowiedź. Pytanie otwarte zostawia rozmówcy przestrzeń na własny język. Zgoda na rozmowę nie musi oznaczać zgody na publiczne udostępnienie nagrania.

1. Zamień pytanie sugerujące na otwarte.

2. Dodaj neutralne pytanie pogłębiające.

3. Zapisz zdanie przypominające o prawie do odmowy.

4. Wskaż informację, którą po rozmowie trzeba sprawdzić w innym źródle.

4. Mikrowywiad o neutralnym miejscu

Opowiedz o miejscu w swojej okolicy, które zmieniło się w ostatnich latach. Nie musisz mówić o osobistych ani trudnych doświadczeniach.

Instrukcja

- 3 minuty rozmowy, potem 2 minuty informacji zwrotnej i zmiana ról.
- Rozmówca może odmówić odpowiedzi lub przerwać ćwiczenie.
- Nie nagrywaj rozmowy. Obserwator zaznacza zachowania na checkliście.

Checklista obserwatora

- ☐ pytanie otwarte
- ☐ czas na pauzę
- ☐ parafraza bez oceniania
- ☐ neutralne pytanie pogłębiające
- ☐ przypomnienie o prawie do odmowy

Informacja zwrotna

Jedna rzecz, która pomagała słuchać:

5. Czy skrót zachowuje sens?

Autorski przykład dydaktyczny — nie jest relacją prawdziwego świadka.

Pełna wypowiedź

„Nie uważałem, że wszystko było wtedy jasne. Ludzie mieli różne zdania, ale próbowali działać razem.”

Skrót A

„Ludzie mieli różne zdania, ale próbowali działać razem.”

Skrót B

„Wszystko było wtedy jasne.”

Polecenia

- Wskaż skrót, który zachowuje sens wypowiedzi.
- Wyjaśnij, które usunięte słowo lub fragment odwraca znaczenie.
- Zapisz zasadę bezpiecznego skracania wypowiedzi.

6. Bilet wyjścia

Przed rozmową zawsze...

W trakcie rozmowy rozmówca ma prawo...

Po rozmowie sprawdzę...

Jak korzystać z materiału

Możesz odpowiedzieć pisemnie, ustnie albo z użyciem technologii wspomagającej. Nie oceniaj doświadczeń innych osób; oceniaj związek wniosku z dowodem.

Treść autorska: CC BY 4.0, Stowarzyszenie Słowem w Twarz. Źródła zewnętrzne zachowują własne prawa.